

Sposoby zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki – przykłady państw europejskich.

Zjawisko przedwczesnego kończenia nauki osiąga różną skalę w poszczególnych krajach UE. Zgodnie z danymi Eurostatu z 2011 roku w niektórych z nich jak Chorwacja (4,1%), Słowenia (4,2%), Czechy (4,9%), Słowacja (5%) i Polska (5,6%) jest to problem znikomy. Dla innych krajów tj. Portugalia (23,2%), Hiszpania (26,5%) Malta (33,5%) czy Turcja (41,9%) jest to poważne zagrożenie. W większości państw unijnych, zarówno tych starych jak i nowszych odsetek ten oscyluje w granicach od 11,2% (Węgry) do 19,7% (Islandia). Problem ten dotyka nawet kraje znane z dużych tradycji i dobrze funkcjonującego, rozbudowanego systemu kształcenia i szkolenia zawodowego jak Niemcy (11,5%) czy Wielka Brytania (15%).

Nie tylko skala zjawiska jest różna, ale też państwa członkowskie borykają się z odmiennymi problemami związanymi z przedwczesnym kończeniem nauki. W niektórych z nich przedwczesne kończenie nauki występuje przede wszystkim na wsi, często w regionach oddalonych, i może być powiązane z niedostatecznym dostępem do edukacji. W innych dotyczy ono przede wszystkim przeludnionych obszarów dużych miast. Niektóre regionalne i sezonowe rynki pracy (np. w branżach turystycznej lub budowlanej) mogą odciągać młodych ludzi od szkoły i przyciągać do niewykwalfikowanej pracy bez perspektyw rozwoju. Dostępność tego rodzaju miejsc pracy i wczesna perspektywa zarabiania w celu poprawy sytuacji ekonomicznej rodziny bądź zdobycia niezależności skłania młodych ludzi do przedwczesnego zakończenia nauki. W niektórych krajach występuje zjawisko częstego przedwczesnego kończenia nauki w określonych kontekstach zawodowych, podczas gdy w innych odnotowuje się niższy poziom zjawiska np. w ramach ścieżki przyuczenia do zawodu.

Dlatego też państwa członkowskie, w oparciu o analizę specyfiki krajowej, regionalnej i lokalnej, przyjmują różne strategie przeciwdziałania zjawisku przedwczesnego kończenia nauki.

Wielka Brytania wprowadziła w 1997 r. „indywidualny numer ucznia” (unique pupil number), który umożliwia prowadzenie analiz i pozwala na skuteczniejsze ukierunkowywanie polityki oświatowej, także w obszarach innych niż przedwczesne kończenie nauki. Również inne kraje (np. Holandia, Niemcy i Włochy) wprowadziły „indywidualny numer ucznia” służący gromadzeniu danych w oparciu o indywidualne dane uczniów lub krajowe rejestry uczniów. W przypadku Holandii wprowadzenie „indywidualnego numeru ucznia” oraz monitorowanie przy pomocy internetu zjawiska przedwczesnego kończenia nauki uznawane są za główny czynnik ograniczania skali tego zjawiska.

Programy aktywnego przeciwdziałania segregacji na Węgrzech i w Bułgarii poprawiły na poziomie regionalnym osiągnięcia szkolne dzieci romskich, poprzez wspieranie szkół działających na rzecz ich integracji oraz równoczesną poprawę jakości nauczania, na przykład poprzez zajęcia dodatkowe i ukierunkowaną pomoc akademicką.

Środki dyskryminacji pozytywnej, takie jak priorytetowe obszary edukacyjne (Cypr) i programy zapewniające ukierunkowane wsparcie dla szkół znajdujących się na obszarach w trudniejszej sytuacji (Francja, Hiszpania), prowadzą do poprawy oferty edukacyjnej, zapewniają dodatkowe wsparcie dla uczniów i tworzą warunki nauki dostosowane do ich specyficznych potrzeb. Środkiem dyskryminacji pozytywnej często towarzyszy aktywne nawiązywanie kontaktów i intensywna współpraca zaangażowanych szkół.

Elastyczne ścieżki edukacyjne łączące kształcenie ogólne, szkolenie zawodowe i pierwsze praktyczne doświadczenia zawodowe adresowane są do uczniów, których motywację zmniejszać mogą słabe wyniki nauki i którzy chcą jak najszybciej rozpocząć pracę. Pozwala im to równocześnie na kontynuowanie kształcenia ogólnego. Wiele państw członkowskich (np. Luksemburg, Włochy i Dania) wykorzystało to podejście, aby pomóc uczniom, którzy zakończyli naukę, uzyskać świadectwo ukończenia szkoły, zdobywając równocześnie cenne i zwiększające ich motywację doświadczenie zawodowe.

Większe włączenie regionów w rozwijanie środków przeciwdziałających przedwczesnemu kończeniu nauki, ich finansowe wspieranie oraz tworzenie zachęt dowiodły swojej skuteczności w niektórych krajach, np. w Holandii. Władze miejskie, szkoły i instytucje opieki same decydują o środkach, które mają być wprowadzane w życie. Za pośrednictwem lokalnych władz szkoły mogą także zwrócić się o pomoc do instytucji opieki, policji i władz sądowych.

Celem szkół otwartych, takich jak „scuole aperte” w Neapolu (Włochy), jest przeciwdziałanie wycofywaniu się uczniów z nauki poprzez prowadzenie różnorodnych projektów w porozumieniu z lokalną społecznością. Działania organizowane są poza godzinami lekcyjnymi i otwarte dla wszystkich uczniów, także tych, którzy już porzucili główny nurt edukacji. Są one jednym ze sposobów na reintegrację tych osób, a także uczniów zagrożonych przedwczesnym zakończeniem nauki.

Przy powrocie do edukacji głównego nurtu często konieczny jest okres przejściowy pomiędzy wcześniejszym doświadczeniem niepowodzenia szkolnego a rozpoczęciem nowego etapu. Programy tego rodzaju trwają od trzech miesięcy do roku, w zależności od oczekiwań i motywacji uczestników. Z uwagi na złożone, wielowymiarowe problemy, przed którymi stoi grupa docelowa, niezbędne jest stosowanie alternatywnych metod pedagogicznych i doradztwa, aby uczestnicy powrócili do kształcenia i szkolenia. Jednym z czynników zapewniających powodzenie jest zapewnienie zindywidualizowanych, zapewniających wsparcie warunków nauki i elastyczne podejście dostosowane do potrzeb każdej młodej osoby. Takie programy, jak „Uczenie się młodych dorosłych metodą projektu” w Słowenii, klasy przejściowe we Francji lub centra SAS w Belgii oferują młodym osobom zagrożonym przedwczesnym porzuceniem nauki możliwość stopniowego odzyskania wiary we własne siły, nadrobienia zaległości i powrotu do głównego nurtu edukacji.¹

Materiał opracowany w ramach projektu transferu innowacji „RESIST – retaining students in school together” współfinansowanego przez UE w ramach programu „Uczenie się przez całe życie”.

¹ Tekst zaczerpnięty z „Komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-społecznego oraz Komitetu Regionów - Przeciwdziałanie zjawisku przedwczesnego kończenia nauki: kluczowy wkład w realizację strategii „Europa 2020”